

Εφιάλτης στο Μπιζάνι

Στο μέτωπο της Ηπείρου, γράφει η Ελένη Κ. Δημητρίου στο «Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1913. Εμπειρία, αφηγήματα, διεκδίκηση της μνήμης» (εκδ. Πατάκη), οι Έλληνες μαχητές «είχαν να αντιμετωπίσουν μια πρωτόγνωρη κατάσταση». Περίπου 10.500 άνδρες «επέβαλλαν έναν πόλεμο φθοράς, για τον οποίο δεν είχαν την εμπειρία ούτε όμως και τα αναγκαία εφόδια».

Από τον Οκτώβριο του 1912 έως τον Ιανουάριο του 1913, η μάχη για το ισχυρότατο οχυρό του Μπιζανίου (οχυρωμένο από Γερμανούς συμβούλους), που θα άνοιγε τον δρόμο στα Ιωάννινα, ήταν ένας εφιάλτης. Κι ωστόσο, ξεκίνησε με «χλιαρή δράση» ή και «απουσία δράσης», γεγονός που προκάλεσε εκνευρισμό, σε συνδυασμό με την «πεινα σε όλα τα σώματα της πρώτης γραμμής».

Περί τα μέσα Νοεμβρίου, ο 16χρονος Κρητικός εθελοντής Γιάννης Θεοδωράκης άκουσε ότι απαλλάσσεται από το μέτω-

πο λόγω κοιλίας, πράγμα όμως που δεν θα δεχθεί. Θα μείνει να πολεμήσει.

Παρά την απραξία και τις κακουχίες, μεμονωμένες μάχες μαινονται κάθε τόσο, πολυνεκρες μάλιστα. Στις 5 Δεκεμβρίου, στην περιοχή της Μανολιάσας, τα ρυάκια της βροχής βάφονται με αίμα. Δύο ημέρες μετά, εξαπολύεται επίθεση προς το Μπιζάνι, η οποία όμως αποτυγχάνει: οι Τούρκοι αντεπιτίθενται και είναι υπερπολλαπλάσιοι. Εκατόν πέντε άνδρες πέφτουν νεκροί. Εκεί τραυματίζεται ο Θεοδωράκης, ο οποίος υποκρίνεται τον σκοτωμένο. «Άκουα τους Τούρκους να τρέχουνε πάνω από τα πτώματα, να πυροβολούνε και με αλαλαγμούς να πανηγυρίζουνε τη νίκη τους». Ο Θεοδωράκης περιμένει τη χαριστική βολή. Θα σωθεί έπει-

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

τα από ελληνική αντεπίθεση.

Στα μέσα Δεκεμβρίου, παρουσιάζονται οι πρώτοι αυτραυματισμοί στις τάξεις των Ελλήνων. «As τουφεκίσουν 5 δέκα για να σουκάσει το πράγμα», γράφει στη γυναίκα του ο αξιωματικός Λεωνίδας Παρασκευόπουλος (μετέπειτα διοικητής της Στρατιάς Μικράς Ασίας έως τον Νοέμβριο του 1920). Οι ζωές των μαχητών είναι απολύτως αναλώσιμες, σχολιάζει η Δημητρίου.

Λίγο πριν από την Πρωτοχρονιά, οι θάνατοι από κρυοπαγήματα, οι δυσεντερίες και τα κρούσματα χολέρας προκαλούν απόγνωση. Όλοι θέλουν να εξορμήσουν μήπως ρίξουν το απόρρητο Μπιζάνι και τελειώσει το μαρτύριο.

Πράγματι, στις 7 Ιανουαρίου του 1913, εξαπολύεται μεγάλη επίθεση. «Σκηνάι φρικιαστικής αγριότητας σημειούνται»,

γράφει ένας μαχητής. Είναι η πρώτη φορά που οι Τούρκοι δείχνουν να κάμπτονται.

Τότε, παρουσιάζεται στο μέτωπο ο διάδοχος Κωνσταντίνος, γεγονός που προκαλεί ενθουσιασμό.

Το ξημέρωμα της 20ής Φεβρουαρίου, οι Τούρκοι του φρουρίου της Τσούκας βλέπουν ξαφνικά στα 150 μέτρα τους Έλληνες. «Σε λίγες ώρες καταλήφθηκαν διαδοχικά άλλα τρία φρούρια», γράφει η Δημητρίου, «που σήμαινε πρακτικά ότι πλέον είχε κριθεί η τύχη των Ιωαννίνων».

Οι στρατιωτικοί ιστορικοί συμφωνούν ότι η μάχη του Μπιζανίου, με τις τσιμεντένιες οχυρώσεις και τις σειρές των πολυβολείων, έφερε όλα τα χαρακτηριστικά του νέου «τεχνολογικού» πολέμου του αιώνα που μόλις ξεκινούσε. Σήμερα, εκατόν έντεκα χρόνια μετά, το Μπιζάνι δείχνει γαλήνιο, σαν να μη συνέβη ποτέ αυτός ο περίπου τρίμηνος εφιάλτης για χιλιάδες νεαρά παιδιά.